

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "เครือข่ายการสื่อสารและการดำรงอยู่ของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์" ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth Interview) การสังเกต (Observation) และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Data) โดยมีวิธีการในรายละเอียดดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1. แหล่งข้อมูลบุคคล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ทั้งหมด 15 คน โดยใช้เกณฑ์ของระยะเวลาในการเข้าสู่อารมณ์แฟนคลับเป็นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1.1 สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่อารมณ์แฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดง แฟนคลับกลุ่มนี้จะเป็นแฟนคลับกลุ่มแรกที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ และติดตามศิลปินไปตามที่ต่าง ๆ ซึ่งในการสัมภาษณ์แฟนคลับกลุ่มนี้ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงกระบวนการก่อตัวของเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ในระยะเริ่มแรกว่าเริ่มต้นได้อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกแฟนคลับกลุ่มนี้ 4 คน คือ

- จุฑามาศ อุทัยธัน (อายุ 30 ปี) เว็บมาสเตอร์ bbbird.com และได้รับตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ธงไชย แมคอินไตย์ จากรายการเกมโชว์ “แฟนพันธุ์แท้” เมื่อปี พ.ศ. 2543 เริ่มชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ตั้งแต่เป็นพิธีกรรายการสุริยาตาหวาน ชอบมาเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี

- นันทวดี เนียมมัญญ์ (อายุ 31 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่เริ่มเล่นละครเรื่องพลับพลึงสีชมพู เมื่อปี พ.ศ. 2530

- ศิริรัตน์ อุทกเขียว (อายุ 33 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่เล่นละครเรื่องบ้านสอยดาว เมื่อปี พ.ศ. 2530

- ชมพูนุช สีนันทนา (อายุ 37 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่เล่นละครเรื่องแรก คือเรื่องน้ำตาลไหม้ เมื่อปี พ.ศ. 2526

1.2 สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์ เป็น นักร้อง แฟนคลับกลุ่มนี้เริ่มชอบและติดตามผลงาน รวมทั้งติดตามศิลปินไปยังที่ต่าง ๆ หลังจากที่ ธงไชย แมคอินไตย์ออกอัลบั้มเพลงแล้ว โดยแฟนคลับกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวกันที่ชัดเจน โดยมีจุดเริ่มต้นจากเว็บไซต์ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกแฟนคลับกลุ่มนี้ 8 คน คือ

- สุภัทรา พรเฉลิมพงศ์ (อายุ 27 ปี) เว็บไซต์เตอร์ torthong.com แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่ออกอัลบั้มบูมเมอแรง เมื่อปี พ.ศ. 2533
- สุรียานต์ โตไทยะ (อายุ 26 ปี) เว็บไซต์เตอร์ clubbird.com แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่แสดงละครเรื่องวันนี้ที่รอคอย เมื่อปี พ.ศ. 2536
- ชนิตา อีระธนานนท์ (อายุ 27 ปี) เว็บไซต์เตอร์ birdthongchai.com แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่ออกอัลบั้มสบายสบาย เมื่อปี พ.ศ. 2529
- บุญศรี ธนสารสุโรจน์ (อายุ 31 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย มาตั้งแต่ออกอัลบั้มแรก คือชุดหาดทราย สายลม สองเรา เมื่อปี พ.ศ. 2529
- นาริสา ประสิทธิ์อักษร (อายุ 43 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ มาตั้งแต่ออกอัลบั้มแรก คือชุดหาดทราย สายลม สองเรา เมื่อปี พ.ศ. 2529
- รมัไพร ดีสอน (อายุ 22 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ตั้งแต่ออกอัลบั้ม ส.ค.ส. เมื่อปี พ.ศ. 2532
- ชัชภัสสร ปานเจริญ (อายุ 36 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ ตั้งแต่ออกอัลบั้มเพลง แต่มีโอกาสดูตามศิลปินเมื่อตอนออกอัลบั้ม smile club เมื่อปี พ.ศ. 2544
- ศุภจิตรา เพ็ญจันทร์ (อายุ 45 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ ตั้งแต่อัลบั้มชุดรับแขก เมื่อปี พ.ศ. 2545 และย้อนกลับไปเก็บสะสมผลงานที่ผ่าน ๆ มา

1.3 สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกแฟนคลับตามสมาชิกในครอบครัว แฟนคลับกลุ่มนี้เป็นแฟนคลับรุ่นใหม่ที่ชอบธงไชย แมคอินไตย์ ตามบุคคลอื่น เช่นคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นต้น ซึ่งแฟนคลับกลุ่มนี้จะแสดงให้เห็นถึงกลุ่มแฟนคลับที่มีลักษณะเป็นครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกแฟนคลับกลุ่มนี้ 3 คน คือ

- แคนนอน เงินพันธุ์วาทย์ (อายุ 16 ปี) เว็บไซต์เตอร์ birdfc.com ผู้ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ตามพี่สาว ชอบมาประมาณ 11 ปี
- ดวงกมล ปานเจริญ (อายุ 11 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ ตามแม่และติดตามธงไชย แมคอินไตย์มาตั้งแต่อัลบั้ม smile club เมื่อปี พ.ศ. 2544
- ณัฐริดา แซ่เต้ (อายุ 15 ปี) แฟนคลับที่ชื่นชอบธงไชย แมคอินไตย์ตามพี่สาว ชอบมาตั้งแต่ออกอัลบั้มชุดรับแขก เมื่อปี พ.ศ. 2545

2. แหล่งข้อมูลเอกสาร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธงไชย แมคอินไตย์ และแฟนคลับ เพื่อให้ได้ข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีคอลัมน์หรือบทความเกี่ยวข้องกับธงไชย แมคอินไตย์ และเกี่ยวกับแฟนคลับทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อดูถึงวิถีชีวิตจากมุมมองของกลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นแฟนคลับว่ามองศิลปินเป็นแบบใด

2.2 วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เขียนรวบรวมไว้แล้วในบทที่ 2 เรื่องงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. แหล่งข้อมูลประเภทวิดีโอ เทป ภาพถ่าย รายการโทรทัศน์ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากวิดีโอ เทป วีซีดี และรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธงไชย แมคอินไตย์ และแฟนคลับ เพื่อศึกษาถึงผลงานและกิจกรรมที่ผ่านมา รวมทั้งเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของแฟนคลับในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

- วิดีโอรายการแฟนพันธุ์แท้ ตอน แฟนพันธุ์แท้ธงไชย แมคอินไตย์ ทั้ง 2 ครั้ง
- เทป ซีดี และวีซีดี เพลงและคอนเสิร์ตที่ผ่านมาของธงไชย แมคอินไตย์
- ภาพถ่ายกิจกรรมของแฟนคลับที่ผ่าน ๆ มา
- รายการโทรทัศน์ที่มีธงไชย แมคอินไตย์ หรือแฟนคลับเป็นผู้ร่วมรายการ เช่น รายการเกมวัดดวง ตอน แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ รายการสมาคมชมดาว รายการที่นี้หมอล็อต เป็นต้น

4. แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (internet) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแฟนคลับและธงไชย แมคอินไตย์ ผ่านการสำรวจเว็บไซต์แฟนคลับ เพื่อศึกษาถึงเนื้อหาในการสื่อสารของแฟนคลับผ่านทางเว็บบอร์ด ศึกษาประวัติของศิลปินผ่านข้อมูลในเว็บไซต์ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์แฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ทั้ง 5 เว็บไซต์คือ

- www.bbbird.com
- www.torthong.com
- www.clubbird.com
- www.birdthongchai.com
- www.birdfc.com

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับวิธีการศึกษานั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลหลายเครื่องมือด้วยกัน ซึ่งแต่ละเครื่องมือที่ใช้จะให้รายละเอียดและข้อมูลที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้ปัญหานำวิจัยมาเป็นข้อพิจารณา โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ตั้งปัญหานำวิจัยไว้ว่า “การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการก่อตัว การทำหน้าที่ และการธำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับธงไชยแมคอินไตย์อย่างไร”

จากปัญหานำวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเครือข่ายของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ทั้งการก่อตัว การทำหน้าที่เพื่อขยายเครือข่าย และการธำรงรักษาเครือข่าย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลที่เหมาะสม 3 เครื่องมือหลัก ๆ ด้วยกันคือ

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth Interview)

การสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญของเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่ต้องการรายละเอียดลึกซึ้ง เป็นข้อมูลในเชิงทัศนคติ ความคิดเห็น และเป็นข้อมูลที่มีความละเอียด การสัมภาษณ์นั้นจะเป็นการพูดคุยสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

ในการสัมภาษณ์เจาะลึกนี้ผู้วิจัยได้เลือกบุคคลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้รายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม โดยบุคคลที่ให้สัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักแสดง
- สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับตั้งแต่ธงไชย แมคอินไตย์เป็นนักร้อง
- สมาชิกแฟนคลับที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ตามสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัว

ซึ่งในการสัมภาษณ์เจาะลึกแฟนคลับทั้ง 3 กลุ่มนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการก่อตัว การทำหน้าที่ รวมถึงกระบวนการธำรงรักษาแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ เช่น

- คุณเริ่มขึ้นชอบธงไชย แมคอินไตย์ตั้งแต่เมื่อไร และก้าวเข้าสู่การเป็นแฟนคลับได้อย่างไร

- พฤติกรรมใดที่บ่งบอกถึงการเป็นแฟนคลับ
- การเป็นแฟนคลับทำให้ได้เพื่อนใหม่บ้างหรือไม่ / รู้จักกันได้อย่างไร / ติดต่อกันอย่างไร/พูดคุยกันเรื่องใดบ้าง
- มีการทำกิจกรรมร่วมกันบ้างหรือไม่อย่างไร
- ช่วงที่มีข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับพีเบิร์ดออกมา ในฐานะที่เป็นแฟนคลับคุณรับมือกับเรื่องเหล่านี้อย่างไร และแฟนคลับมีบทบาทในการช่วยเหลือพีเบิร์ดเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้อย่างไรบ้าง
- ในฐานะที่คุณเป็นแฟนคลับ คุณให้คำนิยามของคำว่า “แฟนคลับ” ว่าเป็นอย่างไร

2. การสังเกต (Observation)

เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ในสิ่งที่ไม่ได้ถามโดยตรง การสังเกตช่วยให้เห็นพฤติกรรมจริงที่แสดงออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้ได้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งระยะเวลาในการสังเกตนั้นเป็นช่วงเวลาที่คุณวิจัยสัมภาษณ์ สันทนา และช่วงเวลาที่ร่วมกิจกรรมกับแฟนคลับ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยเป็นการสังเกตในขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ และร่วมทำกิจกรรมกับแฟนคลับ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมแฟนคลับด้วยตนเอง ทำให้สามารถมองถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของ “คนใน” ได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งสำคัญก็คือ ผู้วิจัยจะต้องไม่ถูกดูถูกดูแคลินเข้าไปเป็น “คนใน” เสียเอง กล่าวคือ ผู้วิจัยต้องรักษาระยะห่างหรือมีความแตกต่างระหว่างนักวิจัยกับคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนคลับ เมื่อทราบข่าวว่ากลุ่มแฟนคลับจะไปทำกิจกรรม หรือจะติดตามศิลปินไปสถานที่ใดผู้วิจัยก็จะโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลจากแฟนคลับ และนัดหมายที่จะไปพบกันยังสถานที่นั้น ๆ เมื่อไปถึงยังพื้นที่ของกิจกรรมดังกล่าวผู้วิจัยก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมเหล่านั้น เช่นการติดตามศิลปินไปอัดรายการสมาคมชมดาว เมื่อวันที่ 16 ก.ค. 48 ผู้วิจัยได้เข้าไปชมการบันทึกเทปและสังเกตพฤติกรรมของแฟนคลับระหว่างชมการบันทึกเทป การไปชมคอนเสิร์ตไอ้ละหนอมายเลิฟเมื่อวันที่ 4 ก.ย. 48 ผู้วิจัยได้เข้าไปชมคอนเสิร์ตร่วมกับแฟนคลับทำให้ได้รับรู้ถึงความรู้สึกและบรรยากาศอย่างใกล้ชิด รวมถึงได้เห็นพฤติกรรมระหว่างชมคอนเสิร์ตของกลุ่มแฟนคลับ เป็นต้น ซึ่งการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตจะทำให้ได้ข้อมูลในส่วนของอารมณ์ความรู้สึกที่กลุ่มแฟนคลับแสดงออกต่อศิลปินที่เขาชื่นชอบ ซึ่งในที่นี้หมายถึงธงไชย แมคอินไตย์

3. การศึกษาเอกสารต่าง ๆ (Documentary Data)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ในหลาย ๆ ส่วน ทั้งบทความในนิตยสาร ช่าวและคอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิดีโอ เทป ซีดี วีซีดี รายการโทรทัศน์ ภาพถ่าย รวมทั้งการศึกษาจากข้อมูลในเว็บไซต์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้ง 3 เครื่องมือที่กล่าวมานั้น ล้วนแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมและเพิ่มเติมข้อมูลซึ่งกันและกัน เนื่องจากเครื่องมือแต่ละชิ้นล้วนมีข้อดีและข้อด้อยในการเก็บข้อมูลต่างกันออกไป เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นเครื่องมือที่มีข้อดีในแง่ของการเจาะลึกเรื่องราวของเครือข่ายแฟนคลับ โดยมุมมองของแต่ละคนอย่างละเอียด แต่มีข้อด้อยคือไม่สามารถทำให้เห็นถึงลักษณะของกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องอาศัยทั้ง 3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และครอบคลุมในหลาย ๆ มุม

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินงานเพื่อเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในช่วงแรกของการศึกษาผู้วิจัยยังขาดช่องทางในการเข้าสู่กลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเริ่มศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์แฟนคลับ โดยเริ่มจาก bbbird.com ซึ่งในเว็บบอร์ดดังกล่าวได้มีหมายเลขโทรศัพท์ไว้ติดต่อเว็บมาสเตอร์โดยตรงผู้วิจัยจึงโทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและถามถึงความเป็นไปได้ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงนัดสัมภาษณ์คุณจุฑามาศ อุทัยธัน เพื่อให้เห็นถึงลักษณะและพฤติกรรมเบื้องต้นของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์

จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มสำรวจเว็บไซต์อื่น ๆ โดยเริ่มทำความรู้จักกับแฟนคลับคนอื่น ๆ ผ่านทางเว็บบอร์ด โดยผู้วิจัยได้ไปเขียนข้อความแสดงถึงความต้องการว่าต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ มาทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “เครือข่ายการสื่อสารและการดำรงอยู่ของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์” ซึ่งได้รับการตอบกลับเป็นอย่างดี มีแฟนคลับหลายคนตอบกระทู้ของผู้วิจัย รวมทั้งส่งอีเมลกลับมาเพื่อบอกว่ายินดีที่จะให้สัมภาษณ์หากผู้วิจัยต้องการ ผู้วิจัยจึงเริ่มนัดสัมภาษณ์แฟนคลับทีละคน ซึ่งในการเก็บข้อมูลของแฟนคลับแต่ละคนนั้นผู้วิจัยได้ใช้การสื่อสารหลากหลายช่องทางตามแต่ความสะดวกของกลุ่มแฟนคลับ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเห็นหน้าค่าตา โดยจะนัดหมายแฟนคลับตามสถานที่ต่าง ๆ ที่แฟนคลับสะดวก เช่นที่ร้านแมคโดนัลด์ สาขาสยามเซ็นเตอร์ เพราะเป็นสถานที่ที่อยู่ใจกลางเมือง สัมภาษณ์ “บีบี” ที่โรงพยาบาลเซ็นต์หลุยส์ เนื่องจาก “บีบี” ต้องไปดูแลคุณแม่ที่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลนี้ เป็นต้น บางครั้งผู้วิจัยจะนัดกลุ่มแฟนคลับหลายคนพร้อม

กันในวันเดียวเพื่อความสะดวกในเรื่องของเวลาและการเดินทาง แต่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มแฟนคลับทีละคน เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ครบถ้วน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยโทรไปนัดหมายเวลากับแฟนคลับล่วงหน้าและทำการบันทึกเทประหว่างสนทนา เพื่อความสะดวกในการสนทนา ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยส่งอีเมลคำถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบกลับ ซึ่งผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์ ทุกคนยินดีให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ โดยแฟนคลับหลายคนได้บอกกับผู้วิจัยว่า เขารู้สึกดีใจที่มีคนเห็นคุณค่าของการเป็นแฟนคลับ ดีใจที่พวกเขาจะได้มีโอกาสอธิบายถึงความเป็นตัวตนที่แท้จริง ซึ่งในระหว่างการสัมภาษณ์นั้นแฟนคลับทุกคนจะมีสีหน้าที่ยิ้มแย้ม และมีน้ำเสียงที่ฟังแล้วรู้สึกได้ว่า พวกเขามีความสุขทุกครั้งที่ได้พูดถึงศิลปินที่เขาชื่นชอบ

“เวลาพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับพี่เบิร์ดแล้วมีความสุขทุกครั้ง คุยได้ทั้งคืน เล่าเท่าไรก็ไม่หมด ความประทับใจในตัวพี่เบิร์ดมันมีเยอะมาก ๆ” (นันทวดี เนียมบุญ, สัมภาษณ์)

นอกจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผ่านช่องทางต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยยังได้มีโอกาสไปทำกิจกรรมร่วมกับแฟนคลับ โดยเริ่มจากการเข้าไปในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์แฟนคลับและทราบข่าวกิจกรรมของศิลปินว่าจะเดินทางไปที่ไหน เวลาใด ซึ่งในเว็บบอร์ดนั้นก็จะมีการแจ้งว่ามีแฟนคลับจำนวนมากมาแสดงความคิดเห็นและนัดหมายเพื่อไปเจอกันตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลแล้วก็จะโทรศัพท์ไปคุยโดยเริ่มจากเว็บมาสเตอร์ก่อน และนัดหมายไปพบกันยังสถานที่นั้น เช่น การไปชมการบันทึกเทปรายการสมาคมชมดาว ที่มูนสตาร์ สตูดิโอ ซึ่งผู้วิจัยทราบข่าวมาจากเว็บไซต์ผู้วิจัยจึงเดินทางไปพร้อมกับพี่สาว และได้พบแฟนคลับจำนวนมากที่มาชมชม ผู้วิจัยจึงได้มีโอกาสเข้าไปพูดคุยกับแฟนคลับหลาย ๆ คน นับเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับแฟนคลับ ทั้งในลักษณะผู้วิจัยกับสมาชิกแฟนคลับคนเดียว หรือผู้วิจัยกับสมาชิกแฟนคลับหลายคน การสนทนากันเพียงลำพังจะทำให้เกิดความเป็นกันเอง ทำให้แฟนคลับกล้าเล่าเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียด ส่วนในการสนทนาเป็นกลุ่มจะทำให้เกิดความเข้าใจในปฏิสัมพันธ์ของแฟนคลับกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม ที่จะได้ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจในระดับลึกได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ไปชมงานแถลงข่าวคอนเสิร์ตไอ้ละหนอมายเลิฟ และได้ไปชมคอนเสิร์ตไอ้ละหนอมายเลิฟร่วมกับแฟนคลับ ทำให้ผู้วิจัยได้สัมผัสถึงบรรยากาศในพื้นที่แฟนคลับอย่างแท้จริง ในการเก็บข้อมูลในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น นอกจากผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยยังได้สังเกตบรรยากาศก่อนกิจกรรมและหลังกิจกรรม โดยเน้นสังเกตการณ์ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของแฟนคลับที่มาร่วมงาน ปฏิกริยา อารมณ์ การแสดงออก รวมทั้งสังเกตการณ์ปฏิสัมพันธ์ของแฟนคลับที่มาร่วมงาน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน เช่น การพูดคุย การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกต และบันทึกข้อมูลด้วยการจดจำ การจดลงสมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเทป การถ่ายภาพ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิธีอื่น ๆ เช่น การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และเว็บไซต์แฟลนคลับ ประกอบการศึกษา

ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะเปิดเผยบทบาทในฐานะผู้ศึกษาโดยมิได้ปิดบังสถานภาพ ซึ่งผลจากการเปิดเผยถึงบทบาทของผู้ศึกษาทำให้มีความสะดวกที่จะสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผยและลงลึกในรายละเอียดได้ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างก็ให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษา “เครือข่ายการสื่อสารและการดำรงอยู่ของแฟลนคลับ ธงไชย แมคอินไตย์” นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยอิงถึงข้อมูลที่เก็บได้จากเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ทั้ง 3 ชิ้น ไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกต และการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ตามประเด็นคำถามที่ตั้งเป็นปัญหามาวิจัย ภายใต้กรอบแนวคิดหลักในการศึกษาครั้งนี้คือ แนวคิดเรื่อง “แฟน” และ “ความเป็นแฟน” และแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่ายการสื่อสาร โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ในสี่ประเด็นหลักคือ

- การก้าวเข้าสู่การเป็น “แฟลนคลับ”
- ลักษณะและพฤติกรรมของการเป็น “แฟลนคลับ”
- การใช้สื่อของ “แฟลนคลับ”
- บทบาทของการสื่อสารในกระบวนการก่อตัว การทำหน้าที่ และการธำรงรักษาเครือข่ายแฟลนคลับธงไชย แมคอินไตย์

การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลประกอบกับการวิเคราะห์ผ่านแนวคิดที่นำมาประกอบการศึกษา โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็นลำดับ ดังนี้

1. คุณลักษณะของแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์
2. การสื่อสารกับการก่อตัว การทำหน้าที่ และการธำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับธงไชย แมคอินไตย์

ในการนำเสนอข้อมูลผู้วิจัยจะนำเสนอด้วยมุมมองของ “แฟนคลับ” โดยมองผ่านประสบการณ์และการตีความของผู้วิจัยเป็นหลัก โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดต่าง ๆ รวมทั้งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ ในสังคมไทย